

La Guerra Civil i la batalla de l'Ebre, objecte d'estudi i debat

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

II Congrés Internacional. Prestigiosos historiadors de diferents universitats i grups de recerca aborden aspectes del conflicte bèl·lic a les Terres de l'Ebre, en jornades i actes a Tortosa, Gandesa, Móra d'Ebre i Corbera d'Ebre

Amb la visita guiada al Poble Vell de Corbera, dirigida per Enric Ubalde, ha conclòs el II Congrés Internacional de la Guerra Civil a les Terres de l'Ebre aquest cap de setmana passat. La primera sessió es va desenvolupar a l'aula didàctica del Museu de Tortosa, i les restants al teatre Municipal la Llanterna de Móra d'Ebre, a la Sala d'Actes de l'Arxiu Comarcal de la Terra Alta i al Centre d'Estudis de la Batalla de l'Ebre de Gandesa. Han estat quatre jornades de gran intensitat, repletas de públic, guiades pel director del comitè científic i *alma mater* del Congrés, Josep Serrano, de la Universitat Internacional de Catalunya i de l'Associació i Grup de Recerca en Memòria Històrica i Reconciliació, amb el suport del Ramon Gironès, professor de l'Associació Grup de Recerca, Intervenció i Gestió Cultural, Prisma Cultural.

A Tortosa, l'historiador Roc Salvadó dirigí una conferència sobre 'El final de la guerra a Tortosa, ocupació, èxode i retorn'; Xavier Baró va parlar sobre els brigadistes grecs i David Tormo, sobre la repressió a les Terres de l'Ebre.

A Gandesa, a l'Arxiu Comarcal, l'historiador Josep M. Solé Sabaté va expressar la necessitat de sumar esforços per potenciar els indrets més representatius de la Batalla de l'Ebre, per ser la més cruenta i transcendental de la Guerra Civil. «Tots els responsables han d'anar a l'una, s'han de sumar interessos i s'ha d'educar per la concòrdia i la pau».

En la conferència inaugural, Josep Cruanyes, de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, va tractar sobre el projecte de la Llei de Memòria Democràtica de Catalunya. «La memòria és un esforç necessari per rescatar els tristes episodis traumàtics i silenciar per restablir la dignitat de les persones. S'ha de sortir del silenci imposat pel franquisme i recuperar la història...», remarca. Sobre la llei va criticar alguns aspectes que s'haurien de millorar i va expressar la necessitat de declarar «béns d'interès local» pels ajuntaments i consells comarcals, fortificacions, trinxeres, fosses comunes, caus de guaita i refugis,

Actuació a l'església del Poble Vell de Corbera d'Ebre. FOTO: RAMON GIRONÈS

instal·lant-hi cartells explicatius i accessos adequats.

Per la seua banda, l'historiador Josep M. Pérez Suñé parlà sobre 'Els combats de Gandesa i la resistència desesperada, prolegomen de la batalla de l'Ebre', explicant la necessitat de resistir per la part republicana a Gandesa, els darrers dies de maig i l'abril del 1938, per evitar el progrés de les tropes italianes i nacionals de cara a Móra i Tortosa.

Carles Hervàs, de la Fundació Museu d'Història de la Medicina de Catalunya, abordà la xarxa d'hospitals durant la batalla de l'Ebre, i molt concretament del dels ferits que arribaven a l'estació del Pradell, que eren atesos dins d'un vagó de tren. I va acabar la jornada amb la taula rodona dirigida per Josep M. Solé Sabaté, on es va reiniciar per diferents assistents en l'ocupació franquista del dia 1 d'abril i la repressió que va tenir sobre la batalla de l'Ebre, com a preludi d'aquesta, amb diferents punts de vista. En acabar l'alcalde, Carles Luz, va oferir una recepció als assistents al Palau del Castell.

Dissabte, a Móra d'Ebre, hi va haver una conferència de gran in-

En la cloenda es va posar de relleu la qualitat dels parlaments realitzats, la implicació i bona assistència, i la necessitat de senyalització dels diferents indrets de la batalla de l'Ebre

terès històric sobre «la intervenció de crèdits de los separatistas-marxistas catalanes por el bando nacional», a càrrec d'Antonio Sánchez Aranda de la Universitat de Granada. Abordà la «presumpció de culpabilitat dels empresaris catalans establerts a Granada des del 1895 i sobretot durant la dictadura de Primo de Rivera, considerats tots ells com a separatistes i comunistes, que copaven el 80% de l'economia de la província». «S'intervingueren 720 empreses, molts d'ells foren reprimits i afu-

sellats considerats com antiespanyols», afegí.

A continuació Adrià Cabezas (UB) va parlar sobre l'atac i guerra marítima a la costa catalana, pel destructor *Canarias* a Roses i a altres ports, i tres submarins italians que destruïren els aprovisionaments que rebien els republicans, via Marsella.

Durant la jornada també hi hagué una taula rodona sobre les fosses comunes repartides per diferents sectors de l'Ebre i concretament sobre les de Santa Magdalena, sota el pic de la Picossa, que foren visitades tot seguit per gran part dels assistents.

Els actes continuaren a la tarda a l'Arxiu de Gandesa, amb la intervenció de Juan Manuel Jiménez de la Universitat de Leeds, parlant sobre els monuments als brigadistes al Regne Unit; i d'Edlira Gabili, de la Universitat de Tirana, qui donà a conèixer sobre la història dels brigadistes albanesos, i la inaferrera modelica al servei de la República, Justina Shkupi. Posteriorment, l'historiador italià Edoardo Mastrolilli parlà sobre els serveis d'intel·ligència italians a la guerra, al servei de Mussolini, que

participaren en la destrucció d'objectius militars, d'abastiments i de serveis mèdics de la República. «Foren operacions poc exitoses però sí que causaren problemes a les tropes republicanes». I a continuació Eduard Vallès, del Museu Nacional d'Art de Catalunya, parlà sobre un milicià artista, Pere Daura, i altres soldats que en les hores perdudes exerciren de pintors, escriptors o poetes.

Diumenge, en l'última jornada, a la Sala d'Actes del CEBE de Gandesa, es presentaren les Actes del II Congrés Internacional, La Guerra Civil a les Terres de l'Ebre (1936-1939), amb la presència, entre altres, del director del Memorial Democràtic, Jordi Font.

Albert Estrada-Rius (UAB) abordà els 'Signes monetaris municipals d'emergència durant la Guerra Civil. Aspectes iconogràfics', i ratificat per l'arqueòleg Pere Rams, del Patronat Pro-Batea, explicant els papers moneda emesos pels ajuntaments de la Terra Alta, on foren impresos, els valors i la responsabilitat creditícia dels respectius consistoris. A continuació se celebraren dues conferències de professors de la Universitat Jaume I de Castelló, la primera de Rosa Monlleó, que va explicar la fermesa que van exercir les dones a la rereguarda treballant per abastir els exèrcits, fins i tot, treballant les terres. I la segona de Vicent Grau, detallant la 'Victòria republicana de la Batalla de Llevant des del prisma de la Batalla de l'Ebre', dirigida pel coronel Leopoldo Menéndez.

En la cloenda, amb presència del director general de Memòria Democràtica de la Generalitat, Alfons Aragoneses, es va posar en valor la qualitat dels parlaments realitzats, la necessitat de senyalització i explicació dels diferents indrets de la batalla de l'Ebre i la implicació dels conferenciant i l'extraordinària assistència amb l'objectiu de preparar la tercera edició, un cop publicada des les actes del II Congrés.

Com a punt final, la comitiva va fer una visita guiada al Poble Vell de Corbera i a la seva església.